

БЕРАНИ

Врх Ветерника је изразита граница другог поднебља. Иза суморног камена, спарушене траве и ситногорице, тешке дзепаре, од које ушћу буче, и ошале врхове, зриваца, — српца нас, тачно на Ветерника, свјетле и чист плански ваздух; висока бучина и јелова шума; велене дивале, на које радо починяју уморне очи; као суза чиста Лијева Ријека и безброј бистрих нагора. Сваки путник зажали што се

Регулисањем ријеке Лима, који, поред благодати што доноси читавом крају, наноси и знатну штету зрпачном ишћу, и постројењем канаџа за наводњавање, Берани би много добиџи.

Са ослобођењем од Тураџа 1912 г., Берани су почели нагло напредовати. Од једног наизнатног асеока на десној обали Лима, кроз непних 30 година, развила се на лијевој обали наредна

Манастир "Ђурђеве Ступови код Берана

не мске бар један дан затржати да у тој свјежој и чистој води опере очи и пранину и да заморно тијело освјежи и одмори на зеленој ливади. Идући даље, шума, ливаде и пашадице све више отмињу а камен се губи, да у Трешњевик скоро сасвим нестане.

Код Гарачића Хана, пут се раздваја, десни крак води Андријевица—Плењ а лијеви Беранс—Бијело Поље, са даљњим везама.

Напредно мјесто Берана, лежи у горњем току Лима, на обавије невоје стране. Већи дио вароши налази се на лијевој страни, гдје се налази и беранско поље. На десној страни је муслиманско дио вароши а иако на њега се уздиже Јасиковица, на коме су Турци подигли неванито утврђење за одбрану од Црногораца. Под Јасиковицом су бивше Просије, које је мјесто названо Харем, зато што су ту биле подигнуте куће за турске офицере и чиновнике.

Берани су подигнути 1862 године, јер су Турцима имали службачко мјесто од стратешког мјеста према Црној Гори. Раније је ту био један хан, односно велика кућа, која је служила путничима и кириџијама као одморнице и коначиште. Од турске ријечи бир хан или бир-хане, што значи један хан или једна кућа, добило је и мјесто име Берани.

Недалеко од Берана налази се средњевековно мјесто Будимљане, по коме је ои овај крај назван Будимљанска кула. Свети Сава је ту установио епископију, која је од XV до XVII вијека подигнута на степен митрополије. Посљедњег митрополита Пајсија, који се помиње половином XVII вијека, убили су Турци. Сједнасте епископије било је у манастиру Св. Ђурђа, који се зове Ђурђеви Ступови. Манастир је подигао Првослав, син Немањиног најстаријег брата Тихомира.

Изгледа да је Будимљанска епископија опустјела крајем XVII вијека, за вријеме велике сеобе Срба под Арсенијем III Чарнојевићем.

Берани са срезом беранским броје око 26.000 становника, народности чисто српске, од којих 16.000 православних, 10.000 муслимана и неванатан број католика. Крај је претежно сточарски, са прилично развијеним воћарством (шљива, крушка, јабука). Од крупне стоке (волон, краве, телад, коњи, магаре и магарад), — броји око 15.000. Ситне стоке (оваца и коза) — око 30.000. Кокочи око 20.000. Пчела око 3.000 кошница.

Површина вртане земље износи око 17.000 хектара; природних ливада 18.000 хектара; пашиња 15.000 хектара. Од жита добро успијевају: пшеница, раж и јечам, а од поврћа кромпир, пасуљ и купус.

варошица са свима културним одликама. Берани се поносе са двије своје гимназије, једном државном и једном приватном, које је похађало око 1.000 ученика на читавог срца. Имају два велика хотела и неколико мањих угоститељских зграда. Неколико већих и мањих трговина. Електричну централу и струјару. Затим једну струјну занатску, једну занатско-трговачку и једну летарску школу; бановинску болницу, апотеку и друго.

У читавом срезу постоји око 30 основних школа, које је похађало око 3.000 ученика.

Од руда, мрки угљ, лигнит, налази се често 2-3 метра дебљине, али будући далеко од саобраћаја, лежи неискоришћено.

Из свега тога види се да становници среза беранског живе на благородном земљишту и под добрим економским околностима.

Па ипак, више је него чудо како то благородно и богато земљиште није могло да облагороди и леђу који на њему живе и умиру. Више је него чудо, како је могла вјера ископати толики јаз међу становништвом исте народности, исте крви, истог језика и истих обичаја, везаних у то крвним и сродничким везама? Који су разлози да своју лијељу и племениту земљу трју међусобним проливањем крви а од благостања и мира стварају несијурност и пакао?

Нажалост, међу Беранцима постоји, и поред свих губитака, велики број образованих и писмених људи, како међу православним тако и међу муслиманима. Зар нијесу стању заузети дивљачке страсти, подићи се изнад ситних предрасуда и пакости о слободности се настраног предања о крвној осети и на својој лијепој земљи завести сигурност, мир и ред? Зашто та сваког дана вебу за свој живот, свога чобана, своју стоку и своју кућу? Којим може сметати ако се неко крсти или клања? Зар вјера индијудуална ствар за сваког човека? Ко може од тога имати нешто мање или више? Душа је главно, благородна душа и поштен срце, па купало оно ко православног, муслимана или католика!

Шта им вриједи толике просејетне и културне установе, шта ће им толики број школованих и писмених људи, ако нијесу у стању завести мир и ред и без бојазни ужити плодове свога труда и рада? Шта ће им новац лијепа и богата земља ако је сваког дана у крај наплетена?

Све докле, они немају права поносити се са својим школама и културним установама! Све докле, они немају права називати се културним љу-

Индустрија Совјетског Савеза

Индустријско радништво, за које су болшевијци тврдили да је извојавало њихову револуџију, и на које су се свуда у свијету нарочито обраћали без сумње је у Совјетском Савезу, знатно ојачало, благодејећи њивској индустријализацији земље. Ова индустријализација носила је са собом исти ривачко као год и у свакој другој земљи: могућност криве инвентурије, погрешка при подизању нових фабрика, и т. сл. Али доу: у капиталистичким државама, у доба индустријализације Европе, такве грешке чим би биле опажене одмах су отстранјиване без икакве буке и халабуке, докле је у СССР-у свака грешка овна чавала — живот руководиоца предузећа, који се сјијеста проглашава „привидителјем“, т. ј. саб тером. У таквим случајевима устпила је техника мјесто свемоћном ПТУ.

Планови претстављају у совјетској индустрији светину. Састављају се истина ва же еним столем, често без икаквог конкретног прџа да се заштити њихово остварење. Али те вјештачки створене бројке постајале су обавезне, и свако неовишење плана плаћало се опет животом. Наравно, људи су се бојали, и у свом пачинном страху остваривали су грозничавом браном квантитете, на рачун квалитета, тако да је скоро сва индустријска произвођаја у Совјетском Савезу технички знатно заостала иза произвођача индустријски најзаосталијих европских земља.

Па ипак, не развијајући о томе много главу, истакли су болшевијци у прављачи у совјетској индустрији, протвор свакој адровој логици, ловицу „стићи и претићи“. Мислило се при томе на најнапредније индустријске земље свијета Немачку, Сједињене државе и Енглиску. При томе се потпуно заборавило да је адрова индустријализација уопште не може замислити без стручних радних снага, које се развијају само на занатлијским редова, на основу дугог и упорног шертровања, на које се надовезује изобратаба у стручним индустријским школама. Међутим у СССР-у испуниле су раднице огромне масе лоше научених радника и већиним неспособних пословља. И тако није било чудо што је са наглим повећањем производње још наглије растао проценат шкарта, који је у појединим предузећима достигао 60%, укупне производње. Тоје треба додати и то, да су невјештински руковањем често кварице машини, које би затим, опет услед недостатка стручног особља, мјесечима биле ван употребе. Међутим планска норма морала се испуњити, па су се стога још више употребљивале оне друге још употребљиве машини: тиме је са своје стране убављено њихово кварице и изабацивање из строја за дуго вријеме и т. д. и т. д.

Совјетска индустрија била је велика само у бројкама. За љубав тих бројки, у интересе пропаганде и статистике, занемаривао се стварни садржај и квалитет, што је показало своје кобне посљедице не само на привредном пољу у мирно доба, него и сада на самоме ратишту.

А положај совјетског индустријског радника? Гори је него у социјално заосталој царској Русији. Положај радника најбоље се види по његовој куповној снази. Просјечна радничка зарада износила је последњих година пред рат око 290 рубаља мјесечно. Истовремено стајао је једно одијело 400, пар ципела 300—500, једна кошуља 25—60 рубаља. Што се тиче хране, морала је просјечна радничка породица од 4 члана да утроши на љу око 90% својих прихода, хранећи се црим хљебом, кромпиром и купусом.

Димна Све докле они не остави, вуци у јагњеној кожи и носити чист веш на прљавом тијелу!

Статистичке податке узео сам из „Димна-хематизација“ и послужили се подацима Берана. Подаци су за данашње доба јаснији.

Нема у Европи ни једне једине индустријализоване земље са нижим животним стандардом од Совјетског Савеза. Нема на свијету ниједне привреде у којој је човек већи роб технике и машини, него што је у совјетској привреди.

И зар је за такве резултате вриједило пролети море крви? Ко има ушћи нека кује, ко има мовак нека извуче закључек!

Мали прилог историји америкинског савеза са Великом Британијом

Да Сједињене Државе у својој неаваситљивој грамањавости гледају да се током овога рата обогате и енглиским и француским наслеђем, то никоме на свијету није тачно. Искришујући слабост својих савезника и поражене Француске пружају они своје дуге пијке за територијама који су све до свог рата сачињавали неоспориве домене тих земаља. Што се тиче Француске, то се још некако може схватити, јер су се Французи грозно замјерили Руверу не желећи да се дају истријебити до посљедњег човека у једном лудом и безизгледном рату. Али овакав поступак са својим најближим крвним робама и савезницима заиста је више него чудан, па чак и зрпиче на крајње помазане скрипуре и морала. Међутим, ако почнемо говорити о скупљачима и моралу удаљеним се много од наше теме, америкинске политике према Енглеима — која са таквим појмовима нема ама баш ништа заједничкога.

Америка у свом дипломатском рату за британске домене поступала полако али сигурно. Трудо Британског Царства није у стању да јој се супростави, те је неен успијех сигуран и гарантован, иако повремено, јер развој садашњег сукоба нимало не говори ва то да ће се будући свијет уредити ни по енглиској па ни по америкинској вољи.

Аустралија је већ потпуно прешла под власт Ујне Сама; у Индији роваје Руверлтови наасланици, ловећи у мутном; у Сјеверној Ирској понашају се ирски америкински контингенти не као савезници, него као прави окупатори, а у посљедње вријеме све више стижу вјести о проширивању америкинског утицаја на Канаду; утицај, који постепено узима облике правог осласјања.

Стар је почела тиме што је Канада у јулу ове године формално прихватила предлог Сједињених Држава да смјести на свом територији њихове трупе. Тако су Америци апосејени прот Канала Аљаска, који за њих има огроман значај. Далеке освојање Канаде извршено је путем све зрпичег привредног стварања те земље.

Било би одвише дуго упуштати се у приказе свих путева и машинијаја којима су се Сједињене Државе послужиле да би Канаду трговачки и привредно подијелили себи, користећи се предностима што их је добијала ратна ситуација. Довољно је рећи да је Канада у свом уову данас са 72% невана за сјеверноамеричке републике, које су у канадском назову рек допозле на друго мјесто обавиљу угрожавајући интересе Енглиске, која је била скоро искључиви уловник из те земље. Све дубља пенетрација америкинског капитала довршава дијелу 400-пачавана тог богатог енглиског доминичања.

Канада можда још није свјесна ове крју јој је Руверлт наменио. Може да се она још увијек у том погледу зааварава неким илузијама, које јој америкинска пропаганда радо улијева у пљамк дозлама. Али стварност ће и Кан-џанима ускоро отворити очи. Јер свака најиништва има своје границе, а прошле поробљавана Канаде од стране Сједињених Држава и савише је бра и очигледан, а да би се дуго могао сакрити под маском шупљих пропагандистичких фраза.

Последње вијести са разних бојишта

12 непријатељских бродова потопљено код ушћа ријеке Ориноко

ИТАЛИЈАНСКИ БИЛТЕН БРОЈ 861
ОД 5 ОКТОБРА 1942-XX

Главни стан италијанских наоружаних снага јавља:

Током учешћа у дејству на мору на цијелом египатском фронту, Њемачки ловци борили су над Малтом у борби „Спитфајер“. Торпиљер „Либра“ под командом капетана корвете Карла Бранђа Ди Апричега потопио је једну непријатељску подморницу.

ЊЕМАЧКИ БИЛТЕН ОД 4 ОКТОБРА 1942-XX
Фиреров Главни стан јавља:

У северозападном дијелу Кавказа освојено је више положаја смјештених у шумама и совјетских утврда, без бивра на огорчени противнички отпор. Вадухопловство је бомбардовало колоне и концентрације трупа помажући јуришним трупима њемачких претходница. Јужно од Терека освојена су два утврбена града, која је непријатељ огорчено бранио. На сјеверном градском сектору Стаљинграда протјеран је непријатељ у жестоком борбама на нових блоквова утврбених кућа и положаја удаљених за одбрану. Моне ваздухопловне формације прилежале су овим акцијама помоћ одређеној војске. Друге ваздухопловне снаге наставиле су своје разарачке операције против саобраћајних путева којима се отргнута снабдевање. Разорен је велики број совјетских тачака. На Волги је потопљен један моторни брод. Ноћна бомбардовања на ваздуха била су уперена против аеродрома и артиљеријских положаја источно од Волге. На централном сектору завршили су Њемци успешне офанзивне акције. Југоисточно од Иљменског језера имао је један њемачки офанзивни напад нове успјехе. У зони у ширини холандске обале, где су њемачки бродови потопили 1 октобра 1 енглески бродови, заробио је један брод из помоћног одреда 3 офицера и 12 морнара британске флоте, који су пловили у тој ширини држећи се за остатке брода.

12 непријатељских трговачких бродова
потопљено код ушћа ријеке Ориноко

Њемачке подморнице су потопиле близу ушћа ријеке Ориноко код Нове Земље и у Атлантику 12 непријатељских трговачких бродова од укупно 54.000 тона. На тај начин су њемачке подморнице током мјесца септембра потопиле 126 бродова од укупно 709.200 тона, и надмашиле укупни износ потапања у мјесцу мају 1942, од када највише потонуло у једном мјесцу. Осим тога оштећено је торпедима још 14 бродова. Подморнице и копнене снаге су потопиле у борби против непријатељске ратне морнарице 6 ловаца торпеда, 2 помоћне крстарице, 3 моторнишера. Оштећени су: 2 ловаца торпеда и многобројни моторнишери. Запињени је један моторнишер. У истом временском размаку је њемачко ваздухопловство уништило 35 трговачких бродова од укупно 242.500 тона и оштећило још 8 трговачких бродова. Осим тога је потопило 1 непријатељску ратну крстарицу и у сарадњи са обалским батеријама 5 ловаца торпеда, неколико стражарских бродова и велики број моторнишера као и бродова за испуштање. На тај начин је њемачким операцијама зглобљеном повједба изгубила током мјесца септембра 161 брод од укупно 1.011.700 тона. Осим тога оштећено је још 22 трговачка брода.

Индиа

У цијелој Индији прослављен је 63 рођендан Махатме Гандија са великим манифестацијама. Довио је до више сукоба између демонстраната и полиције, нарочито у Бомбају, Алахабаду, Новим Делхијем, Карачију, Патни и Паони, гдје је Махатма притворен. Свеукупно су извршене масовна хапшења. Укључен је такође и одведен у мадраски авторитет једног представника највишег одбора Конгреса.

Египатска влада у Индији је објавила да се ове године неће моћи организовати путовања у Мекси услед недостатка пароброда. Ова мјера је изазвала негодовање међу мухамеданцима.

Средоземно море

У источном дијелу Средоземног мора пресрели су италијански ловци из пратње конвоја једну формацију противничких безбедности, напали је завлашавши један од њих и присиле остале да окрену правца лета. Египетски авиони гађали су на митраљеза мјесто Пунта Сека (Punta Seca) убивши једно лице и рањивши једно друго. Два италијанска авиона нијесу се вратила у базу са својим ратних мисија.

Ескадриле енглеских четворомоторних бомбардоваца су у два узастопна таласа Наварино (Грчка). Током акција оборили су италијански ловци један авион. Италијански апарати напали су у више наврата разорним бомбама аеродроме на Малти.

Британско ваздухопловство је изгубило у временском размаку од 20 до 30 септембра 95 апарата од којих 34 у Средоземљу и у Северној Африци. У истом периоду изгубљено је у борби против Велике Британије 18 њемачких апарата.

Насташица угуљена у Енглеској

Дуга и убуђена дебата у Палати општа и питању угља направила је на свијетло дана друге погрешке енглеске владе, али није дојавила никакву ријеша. Констатација министара јавио само су повећале забринутост. Два цињена одговора су за ово стале ствари. Повећање потрошње и смањење количине радних руку. Мањак произвође износи око 14 и по милиона тона. Иако су наоружане снаге отпуштале многобројне рударе радничког враћања на рударски рад, произвођаца са смањила за 70.000 тона недељно.

Генерал Ромел у аудијенцији код Фирера

Фирер је примио у аудијенцију Генерала Ромела и предао му том приликом маршалски штап и повећу, јавивши му у име њемачког народа, своју вјерност и похвалу за стечене заслуге у Северној Африци, гдје је непријатељу задао тешких удараца, отјеравши га са најважнијих положаја.

Подморнички рат

1.011.700 тона непријатељског бродства у мјесцу септембру, а од почетка рата 21.000.000 тона само од њемачких подморница. У једној скорањој авиацијој комуникацији признао је британски адмиралитет да највећу опасност за енглеску пловидбу у Средоземноне Мору претстављају италијански ваздушни торпиљери. Ово важи непријатељско признање потврђује значај који смо ми увијек придавали ваздухопловству у поморским борбама. Са тиме у вези вреди потсетити да је у последња два ваздушно-поморска сукоба 13, 14 и 15 јуна и 11, 12, 13 и 14 августа судјеловало укупно 1.258 италијанских авиона који су бацили око 350 тона бомба и торпеда задавши непријатељском бродовљу следеће штете и губитке: потопљено су 3 крстарице, 4 контролорнишера и 16 бродова. Потопљено 2 носача авиона, 2 бојна брода, 11 крстарица, 2 контролорнишера, 18 бродова, 9 неоружаних јединица. У сукобима са непријатељском авиацијом оборено је 99 апарата. 50 италијанских авиона није се вратило у базу.

Цифра од 1.011.700 тона непријатељског бродства у мјесцу септембру надмашује све до сада постигнуте успјехе на морима против непријатеља. Од почетка рата су само ваздухопловство и подморничке снаге њемачке уништиле пуним поточицима 21 милион тона непријатељског бродства. Овој цифри мора се додати још и остали милион тона бродова: које су уништили Италијани и Јапанци. Потпуна у мјесцу септембру претставља најистинитији одговор који би основне снаге могле да даду на хаалисана којима је сјеверноамерички министар Кнокс мислио да улије храброст Бразилији, а у исто вријеме значај и последња оштра опомена свима онима америкама које се још дају уљубљивати у погубљеним илузијама англоамеричке пропаганде.

Ово је математски позитивно оружје у рукама Тачејног савеза, од чега судбина англосакских непријатеља не може да најбегне. Што више рат траје, то више нестаје тонажа на служби непријатеља, пошто су сва снабдијевања Британског полуострва, Блиског и Далеког истока повећана само морем. А преко нећа тешко... Сваки конвој, ма како га бранили, изгуби бар половину бродова по путу. Уал ради пропаганде умињује те резултате и повисује дејатност бродоградних завода, кад се зна да за изградњу једног пароброда требају двије године.

То су чињенице; а чињенице се брже, јер се само помоћу њих може постићи побједа.

Појединости о борби у сазн Бало

Ова Бало налази се у сусед Сахаре 400 километара јужно од Бенгазија на путу који води за Куфру. Њено посједовање није никада играло знатну улогу избором на операције што су се развијале дуж поморске цесте. Ипак она има неопорочиву важност будући да Бало контролише један од главних караванских путева.

Посада те оазе ступила је у зору 16 овог мјесца у борбу против непријатељских јаких моторизованих снага које су стигле из Либијских Сахаре. Претходни напад сломом са о отпору трупа које су та одлучно одбиле. Ово је присликло непријатеља да скупи сва своја средства ради снажног удараца на утврде помоћу артиљеријског

оружја. У борбама је одмах интервенисала основна авиација која је успоновљеним акцијама са мале висине неспособила и разорила велики број непријатељских моторних кола.

И поред несразмјерности снага наставила се борба током више дана али сви противнички покушаји сломили су се о сјајној одбрани. У међу времену су врховне команде донеле одлуке, те је једна италијанска моторизована колона брзо кренула пут оазе. Савладавши врло велике петекошке дивним напорима достојним чуђења стигла је колона 21 септембра у уторку у близину бојишта. Ово је било довољно да непријатељ напусти сваку офанзивну наміру и да, избегавајући борбу, изврши брзо повлачење према југу. Италијански и њемачки авиончари наставили су неумитно гађање из митраљеза и бомбардовање противничких формација у повлачењу.

Оптимисти резултати потапања непријатељског бродства у мјесцу септембру

Цифра 1.011.700 тона потопљеног непријатељског бродства у мјесцу септембру надмашује све до сада постигнуте успјехе на морима против непријатеља. Од почетка рата су само ваздухопловство и подморничке снаге њемачке уништиле пуним поточицима 21 милион тона непријатељског бродства. Овој цифри морају се додати још и остали милион тона бродова: које су уништили Италијани и Јапанци. Потпуна у мјесцу септембру претставља најистинитији одговор који би основне снаге могле да даду на хаалисана којима је сјеверноамерички министар Кнокс мислио да улије храброст Бразилији, а у исто вријеме значај и последња оштра опомена свима онима америкама које се још дају уљубљивати у погубљеним илузијама англоамеричке пропаганде.

КРАТКЕ ВИЈЕСТИ

ИЗ ИНОСТРАНСТВА

— Незадовољство британске и германске власти по питању организације хапшења на свата муслиманске вјерске збога немогућности међу Арабијанцима. Осим тога по питању одласка путника и транспортних средстава до сада су остале без резултата.

— Успјех велике оскује апотекарског производа забавља је Пастејна извоз извоја у Сирију и Либију.

— У Сједињеним Државама ограничење употреба хартије. Много часописа морају престати са издавањем. И приза чепика је тежа. Појавила се сукупљена железница. Пастејна диса. Тајмс објављује да је прошле године произведено у Северној Америци 60.000.000 тона чепика уместо 48.000.000. То је било последње 300.000 тона англоамеричке дисе претставу са радом.

— Дуче је извршио давањски адмирала Бенеде Ломбардија који напушта команду вјерске морнарице узмишући нову дужност. Дуче је извршио давањски адмирала Бенеде Ломбардија који напушта команду вјерске морнарице узмишући нову дужност. Дуче је извршио давањски адмирала Бенеде Ломбардија који напушта команду вјерске морнарице узмишући нову дужност.

— Нови руски министар финансија је извршио давањски адмирала Бенеде Ломбардија који напушта команду вјерске морнарице узмишући нову дужност. Дуче је извршио давањски адмирала Бенеде Ломбардија који напушта команду вјерске морнарице узмишући нову дужност.

— Значајно се објављује из Штокхолма 30. м. да је једна шведска лада од 10.000 тона потопљена у Каракском мору. Нестало је 3 морара. Осталих 31 члан посаде спасио су.

— Јапанско ваздухопловство је успјешно бомбардовало 2 ок. м. концентрације трупа на Новој Гвинеји које су покушале да преотвору напредовању јапанских трупа са дана Овен Станлеја.

Штампарија „Оба“ — Цетиње